

Asia: OM011:00/2020, VN/933/2020

Lausuntopyyntö työryhmämietinnöstä (Terrorismirikosten sääntelyn ajanmukaisuus ja vastaavuus vertailumaiden sääntelyn kanssa)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriölle

Ministeriön pyytämänä lausuntona työryhmämietinnöstä Terrorismirikosten sääntelyn ajanmukaisuus ja vastaavuus vertailumaiden sääntelyn kanssa (OM011:00/2020, VN/933/2020) esitän kunnioittavasti seuraavaa.

Ehdotetut rikoslain 34 a luvun 4, 5 ja 5 b §

Pidän useimpia rikoslain 34 a luvun nyt tehtyjä muutosehdotuksia (4, 5 ja 5 b §) itsessään hyvin laadittuina ja erillään luettuina ongelmattomina. Eryityisesti pidän onnistuneena ehdotusta, jonka mukaan nykyinen 34 a luvun 4 §:n säännös terroristiryhmän toiminnan edistämisestä korvattaisiin maltillisesti laajennetulla ja nykyisen säännöksen pohjalta laaditulla säännöksellä terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta. Terroristiryhmän puhdasta jäsenyyttä ei siis itsessään kriminalisoitaisi. Pidän tätä valintaa perusteltuna.

Jos Suomessa haluttaisiin kriminalisoida terroristiryhmän pelkkä jäsenyys, tämä edellyttäisi huomattavasti suurempaa muutosta rikoslakiin. Olisi määriteltävä kriteerit sellaiselle terroristiryhmälle, jonka jäsenyys itsessään on rikos. Esimerkiksi: edellytettäisiinkö, että ryhmän toiminnassa tai nimissä on tehty ainakin yksi terrorismirikos? Olisi määriteltävä mitä jäsenyydellä tai kuulumisella tässä yhteydessä tarkoitetaan. Esimerkiksi: olisiko terroristiryhmän nimeä muistuttavaan Facebook-ryhmään liittyminen itsessään rikos? Ja olisi luotava menettely, jonka kautta tuomioistuin rikosasian esikysymyksenä päättää, onko jokin vähintään kolmen ihmisen muodostama ryhmä terroristijärjestö, jonka jäsenyys on itsessään rikos, ja missä henkilörelaatioissa

ryhmä on terroristijärjestö. Esimerkiksi: kolme henkeä A, B ja C saattaa viikoittain tavata kaupunginosan nimeä kantavan jalkapalloseuran harjoituksissa, joihin osallistuu myös joukko muita henkilöitä. A, B ja C eivät muutoin ole lainkaan yhteydessä toisiinsa, mutta koodikielisin ilmaisun he jalkapalloharjoitusten yhteydessä koordinoivat suunnittelemaansa tulevaa terroritekoa. Liittyykö henkilö D terroristiryhmään, jos hän jalkapalloharjoitusten yhteydessä hakeutuu lähemmäs A:n, B:n ja C:n välistä yhteistoimintaa ja omaksuu joitakin heidän välisensä koodikielen ilmaisuja?

Rikoslain 34 a luvun kokonaisuudistuksen tarve ja kysymys terrorismin määritelmästä

Edellä sanottu ei tarkoita, että pitäisin nyt ehdotettuja 34 a luvun 4, 5 ja 5 b §:ien uusia muotoiluja kaikilta osin ongelmattomina. Aivan kuten nykyinen laki, ne olisivat arvioni mukaan ongelmallisia rikosoikeudellisen legaliteettivaatimuksen ja siis perustuslain 8 §:n kannalta. Tämä ei kuitenkaan seuraa nyt ehdotetuista muutoksista, vaan kyseisiin säännöksiin jo nyt sisältyvistä viittauksista 34 a luvun muihin säännöksiin. Tarkoitan rikoslain 34 a luvun 6 §:n määritelmäsäännöstä ja siinä erityisesti 1 momentin 3 ja 4 kohtia (terroristinen tarkoitus) sekä 2 momenttia (terroristiryhmä). Rikoslain 34 a luku on kokonaisuudistuksen tarpeessa, ja tuo uudistus tulisi aloittaa laatimalla uusi terrorismin tai terroristisen tarkoituksen määritelmä. Oma kantani on, että tuon määritelmän perustana tulisi olla, että terrorismi on sivullisiin kohdistuvaa tappavaa tai muutoin vakavaa fyysistä väkivaltaa, joka objektiivisesti arvioiden sisältää rikoksen uhrin alistamisen tekijän pelkäksi välikappaleeksi.

Ehdotettu rikoslain 34 a luvun 5 d §

Toisin kuin edellä arvioitujen työryhmän säännösehdoitusten osalta katson, että ehdotus uudeksi rikoslain 34 a luvun 5 d §:ksi (terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen) on itsessään ongelmallinen ja sitä ei tulisi ehdotetussa muodossaan säätää laiksi. Säännösehdotus on paitsi perustuslain 8 §:n legaliteettivaatimuksen myös perustuslain 12 §:n sananvapaussäännöksen vastainen. Säännösehdotuksen mukaan kriminalisoitaisiin julkinen kehottaminen tai houkuttelu värväytymiseen terroristiryhmään taikka rikoslain 34 a luvussa säädetyn rikoksen tekemiseen ilman kvalifioitua subjektiivista tahallisuusedellytystä (esimerkiksi, että henkilö tiesi, että kyseessä on terroristiryhmä) ja ilman objektiivisesti arvioitavaa edellytystä vaarasta, että joku tuon kehottamisen tai houkuttelun johdosta värväytyy terroristiryhmään tai tekee terrorismirikoksen. Legaliteettivaatimuksen ja sananvapauden vastaisesti säännösehdotus siten menisi pitemmälle kuin EU-direktiivin 2017/541 5 artikla, jonka sanamuodossa – kaikista osin epäonnistuneista poliittisista kompromisseista huolimatta – on säilytetty tärkeä yhdistelmä subjektiivisesta tarkoituksesta kehottaa tai yllyttää terrorismirikokseen ja objektiivisesti arvioidusta vaarasta, että joku tämän seurauksena saattaa tehdä terroristirikoksen.

Työryhmän laatimat yksityiskohtaiset perustelut ehdotetulle säännökselle ovat sisäisesti ristiriitaiset, kun sivulla 95 säännösehdotuksen sisältö selostetaan oikein, mutta heti sivulla 96 säännöksen soveltamiseen sanotaan liittyvän ehtoja, joita ei ole kirjattu itse säännösehdotukseen.

Säännösehdotus tulisi joko poistaa laadittavana olevasta lakiehdotuksesta tai sitä olisi korjattava edellä esitettyjen huomioiden valossa.

Kunnioittavasti Firenzessä 28 elokuuta 2020

Martin Scheinin, professori

Martin Scheinin
Professori (European University Institute)